

PRETTO и остали против ИТАЛИЈЕ

Пресуда од 8. децембра 1983. године

НЕЗВАНИЧНИ РЕЗИМЕ И ИСТОРИЈАТ ПРЕДМЕТА

A. Основне чињенице

Господин Rodolfo Pretto, италијански држављанин, више од 40 година је, уз помоћ чланова своје фамилије, као закупац управљао земљиштем у Villaganzerla Castegnero.

Власник земљишта је 1971. године закључио предуговор са одређеним господином С. о купопродаји земље и о томе обавијестио господина Преттоа.

Господин Pretto је обавијестио власника о својој намјери да искористи право прече куповине (“*diritto di prelazione*”) које је имао према Акту бр. 590 од 26. маја 1965. године. Упркос овоме, власник је продао земљу зету господина С. по цијени која је наведена у предуговору - 27 милиона лира.

Сходно одјељку 8 наведеног Акта, господин Pretto је 24. септембра 1971. поднио тужбу Окружном суду Vicenzae, тражећи да му нови власник прода земљиште (“*azione di riscatto*”). Суд је, 21. марта 1973. године, донио пресуду у корист господина Преттоа.

Жалбени суд Venice је, одлучујући по жалби новог власника, укинуо одлуку Окружног суда пресудом од 8. октобра 1974. године. Касациони суд је, 19. октобра 1976. године, одбио жалбу због погрешне примјене права коју је подносилац жалбе поднио 12. фебруара 1975. године. Текст пресуде Касационог суда је објављен 5. фебруара 1977. године, похрањивањем у писарну Суда.

B. Поступак пред Комисијом за људска права

Предмет почиње представком против Италије коју су господин Pretto и разни чланови његове породице уложили Комисији 27. јула 1977. године. Они наводе да је повријеђен члан 6 став 1 Конвенције, јер предмет господина Pretto није расправљен у разумном року, као и да пресуда Касационог суда није била изречена на јавној расправи.

Комисија је прогласила представку прихватљивом 11. јула 1979. године. Након тога Комисија је добила мишљења подносиоца представке и италијанске Владе о меритуму предмета. Послије провјере чињеница и безуспјешног покушаја да се постигне пријатељска нагодба, Комисија је сачинила извјештај утврђујући чињенице и наводећи мишљење о томе да ли чињенице као такве указују на кршење обавеза Италије у оквиру Конвенције.

У свом извјештају од 14. децембра 1981. године, Комисија је изнијела мишљење:

1. са осам гласова за и седам против да дужина поступка није прекорачила “разуман рок”;
2. са дванаест гласова за и три против да, такође, није дошло до кршења члана 6 став 1 у погледу захтјева да пресуда буде јавно изречена.

ИЗВОД ИЗ ПРЕСУДЕ

ПРАВО

19. Подносиоци предстваке се жале на чињеницу да пресуда Касационог суда од 19. октобра 1976. године није била јавно изречена (в. став 13 горе). Они, даље, приговарају дужини поступка. Подносиоци представке су се позвали на члан 6 став 1 Конвенције који гласи:

"Приликом утврђивања грађанских права и обавеза..., свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред... судом. Пресуда се изриче јавно, али се новинари и јавност могу искључити са читавог или једног дијела суђења у интересу морала, јавног реда или националне безбједности у демократском друштву, када то налажу интереси малољетника или заштите приватног живота страна у спору, или када то суд сматра изричито неопходним зато што би у посебним околностима публицитет могао нанијети штету интересима правде."

Влада је тврдила, насупрот овоме, да то што пресуда није јавно изречена није у супротности са Конвенцијом и да "разуман рок" није прекорачен. Већина у Комисији је била истог мишљења, док су се три члана сложила са подносиоцима представке по првој жалби, а седам чланова по другој.

I. Пресуда није изречена јавно

20. У вези првог од два наводна кршења, у питању је само касациони поступак: подносиоци представке нису поднијели приговор у погледу тога што пресуда Окружног суда Vicenzae није јавно изречена и њихова жалба да пресуда Жалбеног суда Venice није јавно изречена проглашена је неприхватљивом због неисцрпљивања домаћих правних лијекова (в. став 16 и 17 горе).

21. Јавни карактер поступка пред судским органима, о којем се говори у члану 6. став 1, штити парничаре од дијелења правде у тајности без контроле јавности. Он је, такође, једно од средстава којим се одржава повјерење како у више тако у ниже судове. Чинећи функционисање правосуђа видљивим, јавни карактер доприноси постизању циља из члана 6, став 1, правичног суђења, гаранције која је један од основних принципа демократског друштва, у смислу Конвенције (в. пресуду од 21. фебруара 1975. године, у предмету *Golder*, серије А бр. 18, став 36, и такође пресуду од 14. новембра 1960. године, у предмету *Lawless*, серије А бр. 1, стр. 13).

22. Док су се све земље чланице Савјета Европе сагласиле са овим принципом јавности, њихови законодавни системи и судска пракса показују одређену различитост његовог обима и начина примјене, како у односу на одржавање расправа тако и на “изрицање” пресуда. Формални аспект ове материје је, међутим, од споредног значаја у поређењу са сврхом чија је основа јавност како то захтијева члан 6 став 1. Истакнуто мјесто, које у демократском друштву има право на правично суђење, потиче Суд да, у сврху преиспитивања које треба да изврши на овом пољу, испитује суштину поступка о којем се говори (в. нарочито, *mutatis mutandis*, пресуду од 26. марта 1982. године, у предмету *Adolf*, серија А бр. 49, стр. 15, став 30).

23. Примјенљивост члана 6 на ове чињенице није спорна и, штавише, изводи се из установљене правне праксе Суда (в., нарочито, пресуду од 17. јануара 1970. године, у предмету *Delcourt*, серије А бр. 11, стр. 13-15, ставови 24-26, и пресуду од 25. априла 1983. године, у предмету *Pakelli*, серије А бр. 64, стр. 14, став 29). Начин примјене овог текста зависи, међутим, од посебних околности предмета (*ibid.*).

24. Сходно члану 133 Закона о парничном поступку, пресуда коју је Касациони суд донио 19. октобра 1976. године је била само похрањена у судској писарни, са писаном назнаком о изреци достављеној странкама, али није била јавно изречена у суду (в. став 13 горе). Потребно је, дакле, да се одреди да ли је, као што то тврде подносиоци представке и мањина у Комисији, овакво стање ствари довело до повреде Конвенције.

25. Термини који су коришћени у другој реченици члана 6 став 1 – “пресуда се изриче јавно” (“*le jugement sera rendu publiquement*”) – могу да сугеришу да је потребно гласно читање пресуде. Додуше, француски текст користи принцип “*rendu*” (донесено), док је аналогна ријеч у енглеској верзији “*pronounced*” (изречено), али ова мала разлика није довољна како би се отклонио утисак који оставља језик ове одредбе: на француском, “*rendu publiquement*” – насупротив “*rendu public*” (учинити јавним) – може слободно да се сматра једнаким појму “*prononcé publiquement*”.

Члан 6 став 1 Европске конвенције би се, на први поглед, чинио строжијим у овом смислу од члана 14 став 1 Међународног уговора о грађанским и политичким правима, који предвиђа да ће пресуда “бити јавна”, “*sera public*”.

26. Међутим, многе земље чланице Савјета Европе имају подједнаку традицију посезања за другим средствима, поред гласног читања, у чињењу јавним одлука свих или само неких својих судова, а нарочито касационих судова, на примјер похрањивање у писарну која је доступна јавности. Творци Конвенције нису могли да предвиде ову чињеницу, чак и ако настојање да се ово узме у обзир не може тако лако да се идентификује из њихове радне документације као што је то код *travaux préparatoires* код Уговора из 1966. (в., на примјер, докуменат А/4299 од 3. децембра 1959. године, стр. 12, 15 и 19, став 38(б), 53 и 63 (ц) *in fine*).

Суд се зато не осјећа обавезним да прихвати језичко тумачење. Суд сматра да у сваком појединачном случају облик јавности који треба дати “пресуди” у оквиру домаћег закона одговорне државе мора да буде процијењено у свјетлу посебних обиљежја поступка и позивања на циљ и сврху члана 6 став 1.

27. У циљу одређивања да ли је начин на који је Касациони суд објавио своју пресуду од 19. октобра 1976. године удовољио захтјевима члана 6 став 1, мора да се узме у обзир цијели поступак који је вођен у италијанском правном поретку и улога Касационог суда у њему.

Та улога је била ограничена на преиспитивање примјене права у одлуци Жалбеног суда Venice. Касациони суд није могао сам да одлучи о тужби, већ само, овим поводом, да одбије жалбу подносиоца или да, алтернативно, укине претходну пресуду и предмет врати суду на поновно суђење. Након одржавања јавне расправе, Касациони суд је усвојио прву могућност. Пресуда Жалбеног суда Venice је тако постала коначна. Њене посљедице се за господина Претто нису ни на који начин измијениле.

Наведена пресуда је, што се ње тиче, учињена јавном похрањивањем у судску писарну 12. децембра 1974. године. Подносилац представке је навео да је и у овом погледу дошло до повреде Конвенције, али је Комисија представку прогласила неприхватљивом због неисцрпљивања домаћих правних лијекова. Суд, дакле, није надлежан да одлучи да ли је, у случају Венецијанског суда, такво похрањивање у складу са захтјевима члана 6. Позитиван одговор на ово питање би такође био и у односу на пресуду Касационог суда, што не може да се каже за могући негативан одговор. Напротив, чак и у случају ове посљедње, похрањивање пресуде у писарну Касационог суда би задовољило захтјеве члана 6, узимајући у обзир различитости улога ова два суда.

Надаље, Касациони суд је донио своју одлуку након одржане јавне расправе и, иако пресуда којом је жалба због погрешне примјене права одбачена није изречена у суду, свако може да тражи и да добије њену копију када се обрати судској писарни (в. став 15 горе).

По мишљењу Суда, циљ који има члан 6 став 1 у овом контексту – да се, у циљу заштите права на правично суђење, обезбиједи да јавност има контролу правосуђа – није, у сваком случају, у касационом поступку ништа мање постигнут похрањивањем у судску писарну, чинећи на тај начин пуни текст пресуде доступан свакоме, него читањем на суду одлуке о одбијању жалбе, односно укидању претходне пресуде, гдје је читање каткад ограничено на изреку.

28. Стога, то што пресуда Касационог суда није јавно изречена није, дакле, у овом предмету било у супротности са Конвенцијом.

II. Удовољавање захтјеву о разумности рока

29. Подносиоци представке су се такође жалили на дужину поступка који је покренуо г. Rodolfo Pretto пред италијанским судовима.

Влада је, с друге стране, тврдила да “разуман рок”, на начин на који је предвиђен чланом 6 став 1, није прекорачен. Комисија се, у суштини, сложила са овим тврђењем.

1. Дужина поступка

30. Релевантни временски период није почео да тече од покретања поступка пред Окружним судом Vicenza 24. септембра 1971. године (в. став 10 горе), већ тек од 1. августа 1973. године, када је ступило на снагу признање Италије да постоји право на индивидуалну тужбу. Међутим, приликом оцјене разумности рока који је текао након 31. јула 1973. године, мора да се узме у обзир стање поступка (в. пресуду од 10. децембра 1982. године, у предмету *Foti и остали*, серије А бр. 56, стр. 8, став 53).

Завршни датум, у односу на овај дио, је 5. фебруар 1977. године, дан када је пресуда од 19. октобра 1976. године била похрањена у писарну Касационог суда (в. став 13 горе). Сумирано, период који треба да се узме у разматрање тече од 1. августа 1973. године до 5. фебруара 1977. године, значи три године, шест мјесеци и пет дана.

2. Разумност дужине поступка

31. Разумност дужине поступка мора да се цијени, у сваком појединачном случају, сходно посебним околностима и узимајући у обзир критеријуме изнесене у правној пракси Суда (в., као најновији извор, пресуду од 13. јула 1983. године, у предмету Zimmermann и Steiner, серије бр. 66, стр. 11, став 24).

(а) Сложеност предмета

32. Комисија и Влада су сматрале да су чињенице неспорне, али да покрећу прилично сложен проблем правног тумачења. Суд је истог гледишта: овдје се ради о примјени релативно новог института који није садржавао никакве посебне одредбе о правној страни овог питања, то јесте да ли су услови који треба да се испуне како би се остварило право прече куповине примјенљиви и на право на постизање поновне продаје. Поред тога, власти које су о томе одлучивале су - још увијек ријетко у то вријеме – имале различите приступе. Било је, дакле, оправдано да, у циљу отклањања овог размимоилажења у приступу и обезбјеђења правне безбједности, Трећи грађански савјет Касационог суда одгоди своју одлуку до доношења одлуке пленарног суда чак иако је постојала могућност да би ово водило одуговлачењу поступка (в. став 13 горе).

(b) Понашање г. Prettoa

33. Комисија се позвала на своју правну праксу у том смислу да је уживање права на расправу у разумном року подложно, у грађанским предметима, преданости коју показују стране у поступку. По мишљењу Комисије, нема доказа да је подносилац представке пропустио да се понаша са одговарајућом преданошћу.

Влада се са овим није сложила. Она наводи да су у току жалбеног поступка адвокати странака, укључујући и адвоката г. Prettoa, три пута захтијевали да расправа буде одгођена. Затим су подносили различиту документацију у вези са предметом управо пред истицање рока. Г. Pretto је, на примјер, поднио додатни поднесак свега шест дана прије расправе која је требала да буде одржана 18. фебруара 1976. године (в. став 13 горе). И, најзад, да је у оквиру италијанског закона покретање и вођење парнице ствар која зависи од иницијативе странака, без судске интервенције.

34. Подносиоци представке су, пред Комисијом, тврдили да је г. Rodolfo Pretto два пута тражио да се разматра жалба због погрешне примјене права (в. став 13 горе), али из разлога ван њихове контроле, нису у могућности да то докажу.

Суд не види разлог због којег би сумњао у њихову изјаву, коју Влада није оспорила. Суд, такође, примјећује да је г. Pretto имао право на пуно коришћење рокова који су одређени италијанским законом и да никада није пропустио рок.

Иако кривица не може да се стави њему на терет, ипак је подносилац представке у одређеној мјери одговоран за одуговлачење поступка (в. пресуду од 15. јули 1982. године, у предмету *Eckle*, серије А бр. 51, стр. 36, став 82). У вези са овим он не може да стави приговор одговорној Држави.

(c) Понашање правосудских власти

35. Начин на који су се понашале правосудске власти треба да се процијени у односу на пет узастопних фаза:

(a) од 1. августа 1973. године (ступање на снагу признања права на индивидуалну жалбу Италије) до 12. децембра 1974. године (похрањивање пресуде у писарну Жалбеног суда Venice);

(b) од 12. фебруара 1975. године (подношење жалбе због погрешне примјене права) до 3. маја 1975. године (подношење одговора на против-жалбу туженог);

(c) од 3. маја 1975. године до 18. фебруара 1976. године (расправа посвећена испитивању жалби, и одлука трећег Грађанског савјета о одгађању пресуде);

(d) од 18. фебруара до 19. октобра 1976. године (доношење пресуде);

(e) од 19. октобра 1976. године до 5. фебруара 1977. године (похрањивање пресуде у писарну Касационог суда).

Период од 12. децембра 1974. године до 12. фебруара 1975. године не спада у разматрање с обзиром да се односи на рок који је стајао на располагању странкама за жалбе због погрешне примјене права.

36. Већина у Комисији је сматрала да су различите фазе у поступку биле обиљежене одлагањима која су вјероватно могла да се избјегну, али да не може да се сматра да је цјелокупно трајање у супротности са чланом 6 став 1. Са друге стране је мањина сматрала да је временски период између доношења пресуда Жалбеног суда Venice и Касационог суда и њихово похрањивање у писарну Суда (8. октобар 1974. године – 12. децембра 1974. године, 19. октобар 1976. године – 5. фебруар 1977. године) и између подношења одговора подносиоца представке на противжалбу и прве расправе (3. мај 1975. године – 18. фебруар 1976. године) нису били у складу са захтјевом “разумног рока”.

Влада сматра да се дужина поступка није показала претјераном и да је у сваком случају резултат сложености предмета, понашања страна и процедуралних компликација у касационој фази (подношење противжалбе и одговора на њу, в. став 13 горе) и сврсисходности, када се говори о Трећем грађанском савјету, одгађања пресуде до доношења одлуке Касационог суда у сличном предмету. Влада је додала да не могу да се узму у обзир рокови који су били дати странкама за подношење противжалбе и одговора на њу, што значи период између 12. фебруара и 3. маја 1975. године.

37. Суд дијели мишљење Владе у вези са посљедњим. Што се тиче четири остале фазе (в. став 35 горе), Суд не сматра да је њихова дужина неразумна. Додуше, расправа пред Касационим судом је могла да буде одржана раније: иако није тачно познато када је њен датум заказан (в. став 13 горе), може да се претпостави да је предмет био спреман за расправу од 3. маја 1975. године када су били поднесени жалба и одговор. Поред тога, чак и у складу са италијанским законом (члан 120 Краљевског декрета од 18. децембра 1941. године, в. став 13 горе), није требао да буде тако дугачак временски размак између доношења пресуда Жалбеног суда Venice и Касационог суда и њиховог похрањивања у судску писарну (8. октобар – 12. децембар 1974. године и 19. октобар 1976. године

– 5. фебруар 1977. године). Упркос томе, и мада су ова разна одлагања могла да се избјегну, она нису тако озбиљна да би могло да се закључи да је трајање цијелог поступка било претјерано. Дозвољена граница, дакле, није била пређена.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА СУД:

1. *Одлучује, једногласно, да то што пресуда Касационог суда није јавно изречена није било у супротности са чланом 6 став 1.*
2. *Одлучује, са четрнаест гласова за и једним против, да није било ни повреде члана 6 став 1 у вези са удовољавањем захтјеву “разумног времена”.*

Сачињено на енглеском и француском језику, на француском језику као аутентичном, у Згради људских права у Strasbourg, 8. децембра 1983. године.

Gérard WIARDA
Предсједник

Marc-André EISSEN
Регистар

Сљедећа издвојена мишљења приложена су овој пресуди, а сходно члану 51 став 2 Конвенције и правила 50 став 2 Правила Суда:

- сагласно мишљење г. Ganshof van der Meersch;
- супротно мишљење г. Pinheiro Farinha.
- .

G. W.

M.-A. E.

САГЛАСНО МИШЉЕЊЕ Г. GANSHOFA VAN DER MEERSCHA

Мишљења сам, као и цијењене колеге, да то што пресуда италијанског Касационог суда није јавно изречена није у супротности са чланом 6 став 1 Конвенције у овом предмету. Не слажем се, међутим, са једним од разлога на којим је Суд засновао своју пресуду.

Жао ми је што се став 27 пресуде позива, како би се оправдало неналажење повреде, на чињеницу да је улога Касационог суда “била ограничена на испитивање законитости одлуке Жалбеног суда Venice”.

По свему судећи ово није само *obiter dictum*, и овај утисак је поткријепљен чињеницом да и у ставу 26 Суд такође цитира као подршку својој

одлуци примјер, који може да се нађе у неколико земаља чланица Савјета Европе, процедуру која се састоји у похрањивању пресуде у писарну која је доступна јавности, гдје се таква процедура користи “нарочито у њиховим касационим судовима”.

СУПРОТНО МИШЉЕЊЕ Г. PINHEIROA FARINHAЕ

1. На моје велико жаљење не могу да подијелим закључак већине у Суду да “разуман рок”, како је то предвиђено чланом 6 став 1 Конвенције није био прекорачен.

2. Као и већина, сматрам да “релевантни период није почео да тече од покретања поступка пред Окружним судом Vicenzae 24. септембра 1971. године” – и ја наглашавам овај датум – “већ тек од 1. августа 1973. године, када је ступило на снагу признање права на индивидуалну жалбу од стране Италије”, и да мора “у оцјени оправданости времена које је протекло од 31. јула 1973. године, да се узме у обзир тадашње стање поступка.”

3. Такође се слажем са ставом 31, гдје је речено да “разумност дужине поступка мора да се цијени у сваком појединачном случају сходно посебним околностима и узимајући у обзир критеријуме изнесене у правној пракси Суда”. Будући да је тако, сада ћу да се посветим испитивању одређеног случаја.

4. Сложеност предмета

Чињенице нису оспораване.

Иако предмет покреће сложен проблем правног тумачења, мора да се узме у обзир чињеница да Акт који треба да се тумачи (Акт бр. 590) датира уназад од 26. маја 1965. године. Више од десет година је протекло од тог датума и времена када је Касациони суд позван да тумачи овај Акт у овом предмету. Сходно томе, закључујем да предмет није био сложен, с обзиром да ми се десет година чини више него довољним за испитивање Акта, колико год да је он могао да буде сложен.

5. Понашање г. Prettoa

Слажем се са мишљењем већине да је “Г. Pretto имао право на пуно коришћење рокова који су одређени италијанским законом и.... да никада није пропустио рок”.

Понашање г. Prettoa не може да буде критиковано. По мени, он није ни на који начин био одговоран за одуговлачење поступка.

6. Понашање правосудских власти

Не чини ми се оправданим да је пресуда Жалбеног суда Venice, која је донесена 8. октобра 1974. године, требала да буде похрањена у судску писарну 12. децембра: то је значило да су прошла два мјесеца прије него што је постала јавна.

Иако је предмет био спреман за расправу већ од 3. маја 1975. године, Касациони суд је заказао расправу за 18. фебруар 1976. године.

Овог датума је Касациони суд одгодио расправе како би се сачекала одлука пленарног суда о жалби због погрешне примјене права која је поднесена у вези са истим проблемом. Разлог за одгађање није представљала никаква законска обавеза да се сачека одлука пленарног суда, већ чињеница да је Грађански савјет Касационог суда сматрао тај потез одговарајућим. Пленарни суд није донио пресуду до 10. јуна 1976. године. Нема оправдања за овакво одгађање. У свјетлу чињенице да је поступак трајао већ неколико година, члан 6 став 1 Конвенције, у мјери у којој обезбјеђује право да се поступак спроведе у разумном року, захтијевао је да се жалба због погрешне примјене права г. Prettoa одмах испита.

Жалба је испитана тек 19. октобра 1976. године (иако пресуда коју је пленарно донио Касациони суд још увијек није била јавно објављена) и пресуда по жалби је постала јавна похрањивањем у писарну Касационог суда, 5. фебруара 1977. године. Нема оправдања нити за ово одгађање.

7. Закључујем да је дужина поступка прекорачила “разуман рок”. Мишљења сам, тако, да је дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

КЉУЧНИ ТЕРМИНИ:

Правично суђење

Јавна пресуда

Јавно суђење

Хитно суђење

